

De missie van de DWHC is het vermeerderen van de kennis over de gezondheid van wilde dieren en bevorderen van een goed gebruik van die kennis bij het beleid aangaande de volksgezondheid, de gezondheid van (gedomesticeerde) dieren en het natuurbeheer.

Werkplan 2009

7.1. Vroege signalering van emerging diseases

Voor de vroege signalering van emerging diseases moeten meer veldmedewerkers op de hoogte gesteld worden van de mogelijkheid om ongewone ziekte en sterfte bij wild aan het DWHC te laten onderzoeken. Naast naamsbekendheid is hiervoor een duidelijk inzendbeleid nodig. Er moeten duidelijke aanwijzingen zijn voor handelwijze bij vondst van een dood dier: hoe kan het gemeld worden? Hoe moet het verpakt worden? Waar en hoe kan het bewaard worden tot het op transport gaat? Wie transporteert het? Hoe worden de kosten van het transport betaald? Wat moet er gedaan worden om de Flora en Fauna wet na te komen? Hoe wordt het volksgezondheidsrisico geminimaliseerd? In 2009 zal eerst aan deze logistieke, wettelijke en volksgezondheidsvraagstukken gewerkt worden, gevolgd door het uitbreiden van naamsbekendheid. De uitbreiding van naamsbekendheid bij veldmedewerkers zal plaatsvinden d.m.v. netwerken, contact met vrijwilligersorganisaties, informatiemiddagen, verbeteren en bijhouden van de DWHC website, populair-wetenschappelijke publicaties over de DWHC in geselecteerde tijdschriften en, indien toepasselijk, de pers (bespreking van concrete casus).

Voor de vroege signalering van emerging diseases is het verder van belang gevallen van abnormale sterfte binnen te krijgen voor sectie. Hiervoor moet onderscheid gemaakt worden tussen normaal en abnormale sterfte bij wild.

In het kader van diagnostiek en van de vroege signalering van emerging diseases, doet de DWHC bij verdenkingen beroep op de expertise van kennisinstellingen voor specialistisch vervolgonderzoek. Omdat de inzet en kosten per geval varieert, kan het

proces van onderzoek en rapportage kan het beste per geval onderling bepaald worden. Principe afspraken kunnen wel gemaakt worden. Deze kunnen schriftelijk vastgelegd worden in convenanten. De behoefte bestaat hiervoor voor de samenwerking met de GD-Deventer en het RIVM. In het convenant met het RIVM zal worden vastgelegd dat het communiceren van de voor de volksgezondheid relevante bevindingen door het RIVM wordt verzorgd.

Bevindingen bij secties worden gerapporteerd aan de inzender en betrokken organisaties door middel van sectie uitslagen van individuele dieren. Zoals voor 2008 zullen ook in 2009 de bevindingen over ziekten bij in het wild levende dieren en gehouden exotische dieren als bijdrage aan de OIE rapportage worden gemeld. Hierbij hoort ook het achtergrond rapport voor LNV met niet geanonimiseerde data. In 2009 wordt ook gestreefd om per incident een eindrapport te maken. Interessante casussen kunnen in vakliteratuur, pers of op de website besproken worden.

Deliverables:

- Duidelijke instructies voor handelwijze bij het vinden van een dood dier (verpakking, koeling, transport) op de website.
- Identificatie van transportmogelijkheden en de kosten ervan.
- Twee (2) informatiemiddagen voor veldmedewerkers, met levering van dood dier inzend kits.
- Notitie met algemene richtlijnen voor het vaststellen van ongewone ziekte en sterfte bij wild.
- Pilot (voor de methodiek) studie naar vaststellen van normaal en abnormale ziekte en sterfte bij minimaal een diersoort.
- Inventarisatie van initiatieven bij andere organisaties voor het vroeg signaleren van emerging diseases in wild in 2009 (update van 2008).
- Convenanten afgesloten met GD-Deventer en RIVM (zie ook punt 2).
- Gedegen pathologisch onderzoek op 150 ingezonden wilde dieren, en het uitzetten van specialistisch vervolg onderzoek bij de gelieerde instellingen.
- Schriftelijke rapportage van de bevindingen van postmortaal onderzoek naar aanleiding van abnormale ziekte en/of sterfte bij in het wild levende dieren of bij gehouden exotische dieren naar relevante partijen.
- Rapportage aan LNV en aan de OIE
- Publicatie van minimaal een (1) casus in vakliteratuur.
- Verbeteren van DWHC website

- Bespreking van minimaal een (1) casus per trimester op de website (vanaf het moment dat de Nederlandse website de lucht in gaat).
- Publicatie van minimaal 2 (twee) populair-wetenschappelijke artikelen over DWHC in geselecteerde tijdschriften.
- Helpdesk

7.2. Monitoring en surveillance

De DWHC bevordert op verschillende manieren monitoring- en surveillance-activiteiten van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren en het verzamelen van gegevens daaruit. Ten eerste wordt bijgehouden welke organisaties zich bezighouden met monitoring- en surveillance-activiteiten van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren. Ook geven de op wilde dieren uitgevoerde secties een beeld van de ziektes en infecties die voorkomen bij Nederlandse fauna.

Ten tweede worden lacunen in monitoring- en surveillance-activiteiten van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren geïdentificeerd. Voor een aantal van deze lacunen, zullen partners (veldorganisaties, kennisinstellingen, overheid) actief benaderd worden voor hun ideeën over de relevantie van het onderwerp en over de opzet. Bij relevante onderwerpen kan dit leiden tot het projectmatig uitwerken van de specifieke doelstellingen, de samplingstrategieën met veldorganisaties, diagnostische en analyse mogelijkheden met kennisinstellingen, budget en potentiële financieringsbronnen.

Ten derde worden secties op wilde dieren op twee manieren aangepast om bij te dragen aan monitoring en surveillance van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren. Enerzijds kunnen kennisinstellingen een beroep op de DWHC doen voor het verzamelen van specifieke monsters tijdens secties op wilde dieren, bv. kennisinstellingen die specifieke infecties monitoren. Anderzijds werkt de DWHC aan sectieprotocollen en opslagmethoden voor monsters en data, die retrospectief onderzoek naar het voorkomen van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren zullen bevorderen.

Met GIS heeft DWHC de mogelijkheid om resultaten van retrospectief onderzoek en monitoring- en surveillance-activiteiten ruimtelijk weer te geven.

Net als bij vroege signalering van emerging diseases, kunnen principe afspraken over monitoring- en surveillance-activiteiten tussen de DWHC en kennisinstellingen schriftelijk worden vastgelegd in convenanten (zie eveneens punt 1.).

Deliverables 2009:

- Helpdesk (lopend)
- Lijst van lacunen in monitoring- en surveillance-activiteiten van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren (met jaarlijkse update).
- Minimaal drie (3) dossiers met meest relevante literatuur over drie van deze lacunen.
- Een uitgewerkt monitoring- en surveillance-project voorstel.
- Minimaal een (1) sectieprotocol aangepast voor retrospectief onderzoek gebaseerd op literatuur studie.
- Logistieke organisatie van de langdurige opslag van ingevroren monsters.
- Convenanten afgesloten met GD-Deventer en RIVM (overlap met punt 1).
- Inventarisatie van lopende monitorings- en surveillance-activiteiten van ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren (overlap met lijst onder punt 1.)
- Rapport, waarin de bevindingen van in 2009 uitgevoerde monitoring en surveillance bij in het wild levende dieren in Nederland geanonimiseerd zijn samengevat inclusief een overzicht van de diagnostische tests die gebruikt zijn.
- Een samenvatting van de relevante aspecten uit bovengenoemd rapport als bijdrage aan de jaarlijkse rapportage van de OIE.

7.3. Data- en monster-beheer

Het invoeren en verwerken van data in het Canadese database management systeem moet worden geïmplementeerd. De data worden door DWHC medewerkers ingevoerd, informatie wordt op aanvraag van de overheid, gelieerde partijen of andere relevante actoren ter beschikking gesteld. In de toekomst kunnen beschikbare data van voorgaande jaren ook worden ingevoerd in dit systeem. De informatie vanuit deze database kan op termijn ook gebruikt om met hulp van GIS tot uitspraken te kunnen komen over de (mogelijke) verspreiding van ziekten.

Er bestaan veel lacunes in kennis over ziekten c.q. infecties bij in het wild levende dieren. Bij het voor het eerst vinden van een infectie/ziekte bij een wild gastheer in Nederland, is het vaak de vraag of die ziekte al langer aanwezig was: is het emerging of re-emerging?.

Daarom is het relevant om monsters ter beschikking hebben voor retrospectief onderzoek. Deze monsters moeten goed worden genomen en opgeslagen (zie punt 2), en beheerd (data- en monster-beheer).

Deliverables 2009:

- Alle DWHC secties van 2008 en 2009 ingevoerd in de DWHC database.
- Een systeem voor monsterbeheer is opgezet.

7.4. Nascholing

Medewerkers van het DWHC participeren als docenten in het keuzevak “Wildlife Management” aan de Faculteit Diergeneeskunde (bachelor niveau). Ook wordt bijgedragen aan de opzet van een post-graduate masteropleiding “Wildlife and Human Health” voor 2010.

In 2009 zal worden deelgenomen aan het congres van de WDA in 2-7 augustus in de VS. Het thema is: Wildlife Health from Land to Sea: Impacts of a changing World. Ook zullen medewerkers van het DWHC deelnemen aan de jaarlijkse conferenties van de Dutch Society of Wildlife Health (DSWH), van de Belgische Wildlife Disease Society (BWDS) en aan de conferentie die in Brussel georganiseerd wordt door de EWDA over samenwerking in Europa.

Deliverables 2009:

- Twee (2) informatiemiddagen voor veldmedewerkers, met levering van dood dier inzend kits (zie ook punt 1).
- Twee (2) hoorcolleges en twee (2) werkcolleges over wildlife health voor veterinaire studenten in keuzevak wildlife management.
- Bijdrage is geleverd aan het programmavoorstel voor de post-graduate masteropleiding “Wildlife and Human Health”.
- Deelname van minimaal een (1) persoon aan het WDA congres en aan de conferenties van de DSWH en de BWDS.
- Initiatiefname om tot een formele Europese structuur te komen van zusterorganisaties van het DWHC onder de vlag van de European Wildlife Disease Association (EWDA). Deelname aan eerste overleg op 15 oktober 2009 te Brussel.

- Gastheer en deelname aan de organisatie van het congres van de EWDA 2010 op Vlieland met als thema "healthy wildlife, healthy people"

7.5. De acquisitie van projecten

De acquisitie van projecten is noodzakelijk om nieuwe monitoring en surveillance activiteiten te kunnen starten, die voortkomen uit het incidentenonderzoek en om een betere kennis te verkrijgen over wildziekten die als belangrijk geïdentificeerd zijn. Het is ook essentieel voor het opbouwen van wetenschappelijke expertise van de DWHC op langer termijn. In 2009 wordt hiervoor een aantal ideeën uitgewerkt met partners binnen en buiten de gelieerde kennisinstellingen, of gestart als pilot studies om vraagstellingen te onderbouwen.

Deliverables 2009:

- Voorstel uitwerken van minimaal een (1) kansrijk onderwerp.
- Inzicht krijgen in financieringsopties voor dergelijk onderzoek.